

WERKEN MET DE FLORA- EN FAUNAWET

Natuurkalender Arnhem

Robin Driessen

Wanneer kan ik een boom kappen zonder vogels te verstoren? Dit is niet zo moeilijk aan te geven. Kappen in het broedseizoen van 1 maart t/m 31 juli is uit den boze. Maar als er nu ook nog vleermuizen in die boom verblijven, wat dan? En wat als je een heel bos moet kappen, waarin ook dieren in het struikgewas leven? Voor vakspecialisten is het al moeilijk een periode aan te geven wanneer je het beste kunt kappen. Laat staan dat dit voor een particulier duidelijk is.

Het vraagstuk wordt nog ingewikkelder bij een nieuwbouwlocatie. Hoe moet de reeks aan werkzaamheden worden gepland voor het bouwrijp maken? In Arnhem speelde dit in 2001 bij de Vinexlocatie Schuytgraaf. Er moest een bos worden gekapt en het broedseizoen was al begonnen. Met de Vogelwerkgroep werd een maatwerkoplossing bedacht; alleen de ontsluitingsroute kappen en de rest na het broedseizoen. Hoewel dit geen ideale oplossing was, is de schade beperkt gehouden en konden de werkzaamheden doorgaan. Maar hoe kunnen we dit in de toekomst voorkomen? Kunnen we de werkzaamheden zo plannen dat flora en fauna zo min mogelijk worden verstoord?

Binnen de dienst Stadsbeheer van de gemeente Arnhem ontstond het idee een natuurkalender te maken. Met de Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM) Schuytgraaf is dit idee voor Schuytgraaf uitgewerkt. Uiteindelijk is hiervan een versie gemaakt die voor de hele stad toepasbaar is. De natuurkalender is inmiddels in het nieuwe Groenplan Arnhem 2004-2007/2015 vastgelegd. De Natuurkalender Arnhem bevat aandachtspunten voor inrichting en beheer, aangevuld met voorwaarden en ervaringen met de ontheffingen die in het kader van de Flora- en Faunawet 2002 inmiddels zijn vastgelegd.

Hoe ziet de kalender eruit?

De Natuurkalender Arnhem is bedoeld om de bouw-, cultuur- en civieltechnische werkzaamheden en het beheer en onderhoud voor het groen beter af te stemmen op de bestaande flora- en faunawaarden en de wet- en regelgeving. Per werkzaamheid zijn de meer en minder schadelijke perioden aangegeven. De kalender kan zo direct naast de planning van inrichting- en beheerwerkzaamheden worden gelegd. De technische planning wordt hier dan op aangepast. Perioden waarin werkzaamheden wel, niet of onder voorwaarden mogen worden verricht, zodat flora en fauna niet worden verstoord.

Wat als je toch in een ongunstige periode moet werken?

We hebben specifieke aandachtspunten voor werkzaamheden opgenomen als deze onverhoopt niet op het minst schadelijke moment kunnen worden uitgevoerd. Meestal betekent dit het gebied ongeschikt maken vóór een gevoelige periode voor flora en fauna, zodat knelpunten worden voorkomen. Bijvoorbeeld het kappen van bomen voor het broedseizoen. Of een bloemrijke weide voor 1 maart kort maaien, zodat het geen lekkere plek meer is voor broedvogels, konijnen en

Bebouwing/Muren		Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Verbouwen/ Renoveren	Gebouwen met vleermuizen												
	Gebouwen met uilen												
	Gebouwen met zwaluwen												
	Gebouwen met kl. zoogdieren												
Slopen	Gebouwen met vleermuizen												
	Gebouwen met uilen												
	Gebouwen met zwaluwen												
	Gebouwen met kl. zoogdieren												
Houtopstand													
Dunnen/Snoeien/ Terugzetten/ Zuiveren	Algemeen												
	Vleermuisbomen												
	Bomen/struiken met duiven												
	Bomen/struiken met kl. zoogd.												
	Bomen + winterslaapplaats vogels												
Vellen	Algemeen												
	Vleermuisbomen												
	Bomen/struiken met duiven												
	Bomen/struiken met kl. zoogd.												
	Bomen + winterslaapplaats vogels												
Grazige vegetatie													
Maaien	Algemeen												
	Grazige vegetatie + amfibieën												
	Grazige vegetatie + reptielen												
Afgraven/Ophogen	Algemeen												
	Grazige vegetatie + amfibieën												
	Grazige vegetatie + reptielen												
Heide													
Maaien/ Branden/ Afplaggen	Algemeen												
	Heide met reptielen												
Afgraven/Ophogen	Algemeen												
	Heide met reptielen												
Ruigte vegetatie													
Maaien	Algemeen												
	Ruigte vegetatie + amfibieën												
	Ruigte vegetatie + reptielen												
Afgraven/Ophogen	Algemeen												
	Ruigte vegetatie + amfibieën												
	Ruigte vegetatie + reptielen												
Wateren													
Graven													
Aanbrengen	Duikers/bruggen/damwanden bij nieuwe wateren												
	Duikers/bruggen/damwanden bij bestaande wateren												
Opschonen													
Baggeren													
Dempen													
Oevervegetatie/Moeras													
Maaien	(o.a. riet en ruigte)												
Afgraven													
Ophogen													
Waterplanten													
Maaien													

- Optimale perioden voor werkzaamheden. In deze periode is de minste kans op verstoring van planten en dieren.
- Acceptabele perioden voor werkzaamheden, mits er geen verstoring van planten en dieren plaatsvindt. De werkzaamheden verrichten onder voorwaarden indien dit laatste wel het geval is.
- Geen werkzaamheden in deze periode. Wanneer andere zwaarwegende belangen gelden dan de werkzaamheden verrichten onder nader te bepalen voorwaarden.

hazen. Daarnaast zijn enkele voorbeelden van werkzaamheden uit de praktijk beschreven die verstoring van flora en fauna kunnen veroorzaken. Per voorbeeld wordt aangegeven onder welke voorwaarden deze werkzaamheden het beste kunnen worden verricht om de verstoring van de flora en fauna te beperken.

Vellen van bomen

Bomen altijd controleren op de aanwezigheid van vogelnesten en vleermuizen (holle bomen) bij werkzaamheden aan bomen. Bomen met vogelnesten na het broedseizoen (na 1 augustus) verwijderen. Bomen die zomerverblijf vormen voor vleermuizen in de winter (september t/m februari) verwijderen. Het is raadzaam in deze situatie deskundigen (bijvoorbeeld een Vleermuiswerkgroep) in te schakelen.

Dunnen van bos

Bij het dunnen van bos, vooraf controleren op aanwezigheid van horstbomen (bomen waarin roofvogels een nest hebben) en holle bomen waarin vleermuizen verblijven. Deze bomen laten staan.

Afgraven van grond

Het verwijderen van de toplaag (afgraven) kan tot gevolg hebben dat dieren in de toplaag worden meegeschept. Aanbevolen wordt het weggeschepte materiaal uit te spreiden en door een deskundige te laten onderzoeken op amfibieën. Aangetroffen amfibieën verplaatsen naar geschikt habitat.

Bij het werken met zand (afgraven) is het belangrijk te voorkomen dat er nestgelegenheid voor oeverzwaluw en ijsvogel ontstaat. Advies is om het ontstaan van steilrandjes in de hopen zand te voorkomen. Mochten er toch steilrandjes ontstaan, dan deze met planken bedekken.

Bij het afgraven kunnen ondiepe kleine plassen ontstaan. De rugstreeppad is vooral te vinden rond dergelijke ondiepe plasjes. De dieren zetten daar in de periode 1 mei tot 1 september hun eitjes af. Het ontstaan van dergelijke plasjes in deze periode moet worden voorkomen.

Na de paddentrek beginnen met graven in een spoordijktaalud waar amfibieën overwinteren.

Slopen gebouw met kerkuil

Er is bekend dat de kerkuil broedt in het gebouw dat moet worden gesloopt. Vlak voor de sloopvergunning verleend is, het te slopen gebouw controleren op aanwezigheid van kerkuilen. Zijn de vogels gevlogen, dan meteen slopen. Daarnaast tijdig een alternatieve locatie aanwijzen / inrichten als voortplantingslocatie voor kerkuil.

Hoe verder met de Natuurkalender?

Bij het aanvragen van ontheffingen Flora- en Faunawet artikel 75C wordt in het projectplan aangegeven dat het toepassen van de Natuurkalender Arnhem uitgangspunt is. Het wordt onderdeel van de ontheffing. Bij de huidige ontheffingen in het kader van de Flora- en Faunawet (o.a. de nieuwbouwlocaties Schuytgraaf, Malburgen, De Maten) is het gebruik van de Natuurkalender inmiddels als uitvoeringsinstrument uitgangspunt. Dat betekent dat we er praktisch mee aan de gang zijn. Voor de planning van onderhoudswerkzaamheden van het groen vormt de Natuurkalender een verfijning van de beheeruitgangspunten.

Mochten er nieuwe ontwikkelingen zijn in de wet- en regelgeving, dan verwerken we die in de Natuurkalender. Reeds verwerkt is bijvoorbeeld het stappenplan van de gebiedsbescherming Natura 2000, dat het ministerie van LNV in haar werkdocument heeft opgenomen.

Wie zijn er betrokken geweest?

Het opstellen van de Natuurkalender vergde veel kennis van de ecologie van flora en fauna. Ook inzicht in de wet- en regelgeving was van belang. Aan het opstellen van de Natuurkalender hebben daarom heel wat vakmensen meegeholpen, zoals projectleiders, juristen en de faunabeheerder van de gemeente Arnhem. Verder zijn we bij andere gemeenten nagegaan hoe zij met dit vraagstuk omgaan. Veel gemeenten zijn hiermee bezig, maar er staat weinig tot niets op papier. Ook zijn de plaatselijke natuur- en milieugroepen geconsulteerd, deels zijn ze verenigd in de Klankbordgroep Natuur en Milieu en deels als losse organisatie. Met hun uitgebreide kennis van de planten en de dieren is de kalender verfijnd. Daarnaast is overlegd met het ministerie van LNV directie Oost, de Provincie Gelderland om vooral de wet- en regelgeving er goed in te verwoorden. Dankzij aller inbreng is een praktische en heldere Natuurkalender Arnhem ontstaan.

De Natuurkalender is te downloaden op: [www.arnhem.nl/Bezoek de stad/Recreatie/Groen in en om de stad](http://www.arnhem.nl/Bezoek%20de%20stad/Recreatie/Groen%20in%20en%20om%20de%20stad).

Voor meer informatie over de Natuurkalender: Robin Driessen, tel. 026-3775983.

Berm oever Waardmanspad - Robin Driessen